

LUND UNIVERSITY

Gemensamt fokus på skilda fakulteter - Utveckling av bibliotekets stöd till tvärvetenskapliga forskare

Hultman Özek, Yvonne; Zettergren, Ann-Sofie; Voog, Hanna

2009

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Hultman Özek, Y., Zettergren, A.-S., & Voog, H. (2009). *Gemensamt fokus på skilda fakulteter - Utveckling av bibliotekets stöd till tvärvetenskapliga forskare*. Poster presenterad vid CED Utvecklingskonferens 09.

Total number of authors:

3

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Gemensamt fokus på skilda fakulteter – Utveckling av bibliotekets stöd till tvärvetenskapliga forskare.

Poster-bidrag från Yvonne Hultman Özek (Medicinska fakultetens bibliotek), Hanna Voog och Ann-Sofie Zettergren (Samhällsvetenskapliga fakultetens bibliotek), Lunds universitet.

Introduktion:

För närvarande finns en stark trend med forskningsmiljöer där flera ämnen samverkar och där forskare inom flera fält samarbetar, exempelvis geriatrik, psykologi, psykiatri, arbetsterapi och hälsoekonomi. Forskare i tvärvetenskapen blir ofta eftersatta och hittar inte alltid det stöd de behöver i det kursutbud som erbjuds idag inom ramen för informationshantering. Lunds universitets bibliotek är en decentraliserad nätverksorganisation som består av fakultetsnära medelstora bibliotek. Uppdragen är tätt kopplade till respektive fakultets mål och vision såväl som till Lunds universitets biblioteks nätverks gemensamma mål – att erbjuda tjänster av hög kvalitet för forskare, lärare samt studenter. I detta projekt är vår ambition att kunna erbjuda ytterligare ett stöd till forskare utifrån ett tvärvetenskapligt perspektiv genom att använda samt utveckla respektive fakultetsbiblioteks undervisande bibliotekariers kompetens och pedagogiska erfarenheter.

Vi har valt begreppet informationshantering och har här bland andra inspirerats av Christine Bruce's modell "the relational approach to information literacy ... [when teachers] create situations where learners centre attention to relevant aspects...such as the information organisation experience" (Bruce, 1997 s.8). I vår kurs innefattar informationshantering tre delar; informationssökning, referenshantering samt viss grundläggande ordbehandling (Edhlund, 2006).

Bakgrund:

Det är av stor vikt att forskare i tvärvetenskapen hittar i de olika databaserna och använder relevant litteratur för sin forskning och sina egna publikationer. Vad är en lämplig strategi för att medvetandegöra forskarna om de många relevanta databaser och informationskällor som ligger utanför det egna ämnesområdet? Hur lär de sig enklast göra strukturerade sökningar i dessa? Tid är en bristvara och det gäller att snabbt sätta sig in i nya sammanhang, nya vokabulärer och nya informationsresurser. Det gäller även för oss som undervisar att anta

utmaningen, tillika nödvändigheten, som undervisning i informationshantering i en ny ämneskontext innebär. Men överförbarhet i informationshantering, oavsett ämne eller utbildningssituation, är inte alltid en självklarhet, detta har många forskare inom begreppet ”information literacy” eller informationskompetens påvisat (Bruce, 1998; Limberg & Folkesson, 2006; Pilerot & Hedman, 2009).

Som undervisande bibliotekarier har vi var för sig, genom de kurser i referenshantering samt informationssökning vi tidigare bedrivit, funderat över hur vi skulle kunna hjälpa till med att ytterligare stödja tvärvetenskapliga forskare. Av naturliga skäl har vi sällan haft tid att fokusera på sökningar i databaser utanför det egna området och heller inte den erfarenhet av att använda dessa som krävs. Det handlar inte bara om vad man lär ut utan hur man gör det och i slutändan hur deltagarna praktiskt och konceptuellt kan knyta de nya kunskaperna till den verklighet och det fält som de verkar i (Bruce, 1997). Som ett led i denna insikt såg vi en tänkbar lösning, nämligen att samarbeta pedagogiskt över fakultetsgränserna för att fokusera på forskarnas gemensamma intressen – att finna relevant litteratur och att kunna använda denna i sin forskning.

Metod:

Utifrån ett gemensamt pedagogiskt förhållningssätt ville vi skapa en undervisningssituation där vi fokuserar på deltagarnas eget lärande. Vi valde att utforma en workshop innehållande problemställningar med praktiska moment för att öppna för diskussioner mellan deltagarna. En av våra teoretiska utgångspunkter är att ha ett fenomenografiskt perspektiv där överförbarhet av färdigheter i informationshantering inte är en självklarhet. Istället ser vi undervisningssituationen som en mer komplex och större utmaning än ren överförbarhet av färdigheter. En ingående översikt över tre olika synsätt på informationskompetens beskrivs närmare av Pilerot och Hedman (Pilerot & Hedman, 2009). Eftersom målgruppen för denna form av workshop kommer från olika discipliner ställs frågan på sin spets om hur undervisningen ska läggas upp. Dean Guistini påpekar i sin artikel ”Utilizing learning theories in the digital age: from theory to practice” att en lyckad workshop bygger på att man tar hänsyn till deltagarnas olika bakgrund, ämne och inlärningssätt (Giustini, 2009). Genom att blanda genomgångar med bikupor och utrymme för att på egen hand upptäcka systemet skapas en undervisningssituation som påminner om ett konstruktivistiskt förhållningssätt. Vi har även fortlöpande inspirerats av en vanligt förekommande metod i högskolepedagogiken, ”constructive alignment”. Begreppet introducerades första gången av John Biggs på 90-talet

(Biggs, Tang, & Society for Research into Higher Education, 2007) och kan i korthet beskrivas som ”alignment learning outcomes, learning activities and the assessment”.

Som ledare för workshopen handlar det om att ”letting go of control in the classroom” (Giustini, 2008, s. 112) och låta deltagarna själva skapa sin mening och kunskap ur det som avhandlas. En liten heterogen grupp med varierande bakgrund i informationskompetens samt en undervisningssituation med ett öppet samtalsklimat skulle kunna vara en gynnsam utgångspunkt. Det gäller såväl för deltagarnas eget lärande som för oss undervisare, som då kan agera mer som en stödfunktion i processen snarare än en förmedlare av olika tekniska färdigheter i informationshantering.

Utformning av workshop

Målen för workshopen var att:

- tillämpa sökmetoder och sökstrategier för litteratursökningar för den egna forskningen i relevanta databaser
- utföra funktioner i referenshanterings- samt ordbehandlingsprogram innefattande exempel från, för den egna forskningen, relevanta tidskrifter
- förklara begreppet informationshantering och redogöra för dess olika delar

Workshop som form, till skillnad från traditionell katederundervisning, ger möjlighet att inspirera deltagarna till att ta ansvar för sin egen lärandeprocess. Genom att utgå från relevanta databaser ur ett tvärvetenskapligt perspektiv, kan vi fokusera på frågor och problem som uppstår i samband med informationssökning och referenshantering. Forskarna förväntades vara datorvana samt ha grundläggande kunskaper i EndNote. Detta för att kunna fokusera på strukturer och arbetsflöden i ett sammanhang och inte fastna i tekniska detaljer. Vi har inte arbetat med prövning av förkunskaper hos deltagarna vilket vi anser skulle ha varit av stort värde för workshopens faktiska utformning.

Efter första kurstillfället omarbetades upplägget till att gå från en heldag till två halvdagar, för att ge mer tid för reflektion. Deltagarantalet begränsades till 12 personer beroende på såväl pedagogiska som praktiska orsaker. Det var av stor vikt att hålla fast vid det begränsade antalet då det skapade förutsättningar till en kreativ lärandemiljö (Giustini, 2009).

Upplägget för workshopen var flexibelt med hållpunkter såsom databassökning, referenshantering och ordbehandling. Utvalda databaser är PubMed, APA PsycNet och Web of Science. Dessa har olika viktningar åt medicin, hälsovetenskaper respektive samhällsvetenskap och innehåller mycket material som kan vara av gemensamt intresse. Web of Science ger dessutom viss bibliometrisk information, exempelvis artiklars citeringsfrekvens samt tidskrifters ”impact factor”. Att använda sig av citeringsinformation kan även vara ett sätt att skapa sig en uppfattning om hur publiceringsmönstret ser ut i ett visst ämnesfält, en bra utgångspunkt när man arbetar tvärvetenskapligt. Varje databasgenomgång följdes av övningar där man bland annat skulle spara sin sökning för att senare importera denna till EndNote. Frågor och problem kring användningen av referenshanteringsprogrammet EndNote och dess koppling till Wordprogrammet togs upp kontinuerligt. Vårt mål var att de olika momenten skulle knytas ihop och skapa ett sammanhang och därigenom en större förståelse för informationshanteringen som en helhet. Workshopens utgångspunkt och syfte kan betraktas som ett stöd i skrivandeprocessen där databaser, referenshanteringsprogram samt ordbehandlingsprogram är ständigt i interaktion (Edhlund, 2006).

Analys:

Vad betyder det då att vi har skapat en workshop och inte en ”vanlig” kurs? För oss bibliotekarier var det viktigt att kursdeltagarna skulle känna sig fria att vara med och ställa frågor och initiera diskussioner kring referenshantering och informationssökning. Vi hade förvisso valt ut några relevanta databaser som vi vill visa strukturer och finesser i, men också lagt stor vikt vid att deltagarna skulle ha gott om tid till egna övningar och reflektioner kring dessa. En tanke med att vi ville att deltagarna skulle ha datorvana och kunna använda basala funktioner i EndNote var just att kunna komma ifrån alltför mycket detaljer kring teknik utan istället se referenshantering och informationssökning i ett bredare perspektiv och som ett stöd i skrivandeprocessen. Detta visade sig svårt då deltagarnas självuppskattning av de rent tekniska kunskaperna, i exempelvis EndNote, varierade. Vi ser det som nödvändigt att införa prövning av förkunskaper i EndNote för att kunna uppnå uppsatta kursmål.

Såväl presentationerna av databaserna som genomgången av problem i EndNote ledde fram till frågor och diskussioner från deltagande forskare. Flera uttryckte sin glädje och förvåning över att kunna hitta så mycket relevant material för den egna forskningen i en databas man aldrig tidigare använt. Det blev mycket tydligt att man kan arbeta med samma ämne eller

område på olika fakulteter. Man kan arbeta utifrån olika perspektiv och se saker från olika vinklar, men ändå ha ett gemensamt problemområde att utgå ifrån, t.ex. i sin informationssökning. Det gemensamma intressena var väldigt tydliga och de olika exempelsökningarna visade också på detta. För att få återkoppling från forskarna som deltog delade vi direkt efter workshopen ut en utvärdering att fylla i på plats. I dessa framkom att de flesta var nöjda och såg det tvärvetenskapliga upplägget som en fördel. Utvärderingen visade vid det andra tillfället att deltagarna ansåg sig ha uppfyllt lärandemålen för kursen främst vad gällde de praktiska målen, dvs. ”Utföra funktioner i referenshanterings- samt ordbehandlingsprogram innefattande exempel från, för den egna forskningen, relevanta tidskrifter”. Här kände vi tydligt att flera av dem hade fått ut mer av workshopupplägget om de hade repeterat sina grundläggande kunskaper i referenshantering innan workshopen. Vi arbetade med att kontinuerligt anpassa workshopens utformning efter deltagarnas frågor och behov utan kompromisser med kursmålen. Dock, på grund av bristande förkunskaper hos deltagarna, uppnådde vi inte den avancerade nivån som workshopen var avsedd för. Vi tolkar den positiva återkopplingen som ett uttryck för att vi direkt i undervisningssituationen anpassade nivån efter deltagarna.

Vi tror att en jämn fördelning av deltagare från respektive fakulteter främjar det tvärvetenskapliga perspektivet. Om man jämför de två kurstillfällena så var diskussionsklimatet mer gynnsamt där det var en jämn fördelning.

Konceptet med inledande diskussion i bikupor kring begreppet informationshantering hjälpte till att lyfta nivån till ett större sammanhang. Dock upplevde vi det svårt att resonera kring begreppet informationshantering som ständigt återkommande under workshopen. Det kan bero på att resonemanget avslutades redan i början av workshopen och det fanns inget utrymme för återkoppling i ämnet. Därför är det viktigt att vi som undervisar inte går in för snabbt och talar om vårt perspektiv. Det kan uppfattas som att vi kommer med ”rätt” svar. Det är tydligt att undervisningssituationen för informationshantering inte är en linjär process då vi observerade att deltagarnas upplevelse och tolkning av informationshantering varierade utifrån det egna perspektivet (Bruce, 1998).

Sammanfattning:

Workshopupplägget fick oss att reflektera över det gemensamma vad gäller pedagogiska frågor och deltagarnas lärande snarare än skillnaderna i fakulteternas ämnesområden. Då våra uppdrag i första hand ligger tätt till den fakultetstillhörighet vi har vid medicin respektive

samhällsvetenskap, är det viktigt att belysa och lyfta värdet av samarbetet samt förankra detta inom respektive ledning. Det var också tydligt att vi som undervisade lärde av varandra. Vi kommer därför att utveckla ”peer-to-peer sharing” (Giustini, 2009) eller den mer formaliserade modellen som kallas ”critical friend” (Costa & Kallick, 1993; Handal, 1999) som ett led i vår strävan att förbättra vårt sätt att undervisa.

Vi kommer att utveckla vårt koncept kring informationshantering och stöd i skrivandeprocessen i enlighet med den återkoppling vi får från deltagarna samt de mål som finns uppsatta för workshopen. Sist men inte minst, vi ser tydligt att undervisningen för stöd till forskare i tvärvetenskapen och utvecklingen av vårt gemensamma pedagogiska förhållningssätt är helt i linje med idén om samverkan inom Lunds universitets biblioteks nätverk.

Referenser

- Biggs, J. B., Tang, C. S.-k., & Society for Research into Higher Education (2007). *Teaching for quality learning at university : what the student does* (3. ed.). Maidenhead ; New York, NY: McGraw-Hill/Society for Research into Higher Education : Open University Press.
- Bruce, C. (1997). The relational approach: a new model for information literacy. *The New Review of Information and Library Research*, 3, 1-22.
- Bruce, C. (1998). The Phenomenon of Information Literacy. *Higher Education Research and Development*, 17(1), 25-43.
- Costa, A. L., & Kallick, B. (1993). Through the Lens of a Critical Friend. *Educational Leadership*(October), 49-51.
- Edhlund, B. M. (2006). *Att skriva manuskript med EndNote och Word: en handledning som underlättar vetenskapligt skrivande*. Stallarholmen: Form & Kunskap AB.
- Giustini, D. (2008). Utilizing learning theories in the digital age: an introduction for health librarians. *Journal of Canadian Health Libraries Association* 29, 109-115.
- Giustini, D. (2009). Utilizing learning theories in the digital age: from theory to practice. *Journal of the Canadian Health Libraries Association*, 30, 19-25.
- Handal, G. (1999). Kritiske venner: bruk av interkollegial kritik innen universiteten. *NyIng*, (9), 1-12.
- Limberg, L., & Folkesson, L. (2006). *Undervisning i informationssökning : slutrapport från projektet Informationssökning, didaktik och lärande (IDOL)*. Borås: Valfrid.

Pilerot, O., & Hedman, J. (2009). Är informationskompetens överförbar? In B. Hansson & A. Lyngfelt (Eds.), *Pedagogiskt arbete i teori och praktik. Om bibliotekens roll för studenters och doktoranders lärande* (pp. 7-44).